

NACE Kodu ve EPS Üretim Tesislerinde Durum

NACE Kodu Nedir?

Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması NACE olarak adlandırılmakta olup, Avrupa'da ekonomik faaliyetlerle ilgili istatistiklerin üretilmesi ve yayılması amacıyla yönelik bir başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır. NACE kodlamasında faaliyet konularına göre işyerlerine/işletmelere altı haneli bir kod verilmektedir.

Bilindiği gibi 4/a (SSK) kapsamındaki sigortalılar adına her ay ödenen sigorta primleri,

- Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası (yani emeklilik, dul veya yetim aylığı için),
- Kısa vadeli sigorta kolları (iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık, analık sigortası),
- Genel sağlık sigortası,
- İşsizlik sigortası,

için ödenen primlerden oluşmaktadır.

Ödenecek prim miktarı ise sigortalı adına Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilen "prime esas kazançlar" esas alınarak hesaplanmakta olup, bu hesaplama sırasında uygulanacak "prim oranı" diğer sigorta kolları için sabit iken, kısa vadeli sigorta kolları (iş kazası ve meslek hastalıkları, hastalık, analık sigortası) için ödenecek prim miktarı ise işyerinin "iş kolu kodu"na bağlı olarak % 1 ile % 6,5 arasında değişmektedir.

Hangi iş kolunun hangi tehlike sınıfına girdiği, tehlike sınıf ve derecesine ait prim oranlarının ve tehlike derecelerinin belirlenmesinde uygulanacak usul ve esaslar, 22/09/2008 tarihli ve 2008/14173 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 01/10/2008 tarihinde yürürlüğe konulan "[Kısa Vadeli Sigorta Kolları Prim Tarifesi](#)"nde yer almaktadır.

İşkolu kodu; işyerinde yapılan veya sigortalının yaptığı işin, prim tarifesine göre hangi işkoluna tabi olduğunu belirleyen ve tarife eki listenin (prim tarife cetveli) sınıf sütununda belirtilen kodları,

Tehlike sınıfı; işkollarının, iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre belirlenen (az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli) 3 adet tehlike sınıfını, ifade etmektedir.

NACE Kodları Ülkemizde de Kullanılıyor mu?

Ülkemizde birçok alanda yürütülen Avrupa Birliğine uyum çalışmaları kapsamında, NACE kodu uygulaması da kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı bir süredir NACE kodlarını kullanmaktadır.

30/6/2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "[6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu](#)"nun yürürlüğe girmesiyle birlikte yakın zamanda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından da işyerlerinin altı haneli NACE kodları kullanılmaya başlanacaktır.

NACE Kodunun İşyeri Kodu (İş Kolu) İle Bir İlgisi Var mı?

"6331 sayılı Kanun'un "Tehlike sınıfının belirlenmesi" başlıklı 9 uncu maddesinde;

"İşyeri tehlike sınıfları; 31/5/2006 tarihli ve [5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu](#)'nun 83'üncü maddesine göre belirlenen kısa vadeli sigorta kolları prim tarifesi de dikkate alınarak, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün Başkanlığı'nda ilgili taraflarca oluşturulan komisyonun görüşleri doğrultusunda, Bakanlıkça çıkarılacak tebliğ ile tespit edilir." hükmü yer almaktadır.

Bu maddeye istinaden, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine, Sosyal Güvenlik Kurumu 2012 Eylül ayından itibaren [e-bildirge](#) sistemi üzerinden aylık prim ve hizmet belgesinin gönderilmesi sırasında, bir defaya mahsus olmak üzere, işyerinin altı haneli NACE kodunun seçilmesi/girilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Dolayısıyla, daha önce işyerinin altı haneli NACE kodunu sisteme girmemiş olanlar, aylık prim ve hizmet belgesini sistem üzerinden gönderebilmeleri için söz konusu kodu girmek zorundadırlar.

E-bildirge sistemi üzerinden işyerinin NACE kodunun girilmesi işlemi ise e-Bildirge ana menüsünde yer alan **“İşkolu kodu alt sınıf giriş işlemleri”** menüsünden yapılmaktadır. Bu menü seçildiğinde söz konusu işyerinin sistemde kayıtlı iş kolu koduna karşılık gelen altı basamaklı NACE kodu görünmekte, kodun buradan seçilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla NACE kodu işyerinin mevcut iş kolu koduna karşılık gelen kodlardan oluşmaktadır. Örneğin işyerinin iş kolu kodu “7022-İşletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri” olarak tescil edilmiş ise bu işyerinin NACE kodları 702202-İşletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri veya 702203-İnsan kaynakları yönetim danışmanlığı faaliyetleri şeklinde çıkmakta, işyerinin faaliyetine bunlardan hangisi daha uygunsa onun seçilmesi gerekmektedir. Bu yönüyle NACE kod sistemi aslında işyerinin iş kolu kodunun, **az tehlikeli, tehlikeli** veya **çok tehlikeli** gibi alt sınıflara ayrılması şeklinde bir uygulamadır.

E-Bildirge Sisteminde Çıkan NACE Kodu İşyerinin Faaliyet Konusuyla İlgili / Uyumlu Değilse Ne Yapmalı?

Yukarıda belirtildiği üzere, NACE kodunu seçme/girme işlemi, şu anki uygulamaya göre, faaliyet konularına göre bütün işyerlerinin NACE kodlarının bulunduğu genel bir listeden o işyerine ait NACE kodunun seçilmesi şeklinde olmayıp, kullanıcının önüne gelen listede yer alan ve yukarıda da

bahsi edilen işyeri kodu'na karşılık gelen sınırlı sayıdaki NACE kodlarından birini seçme şeklindedir. Yani işlem sırasında, işyerinin sistemde kayıtlı iş kolu koduna karşılık gelen NACE kodları görüntülenmekte, e-bildirge kullanıcısı karşısına çıkan sınırlı sayıdaki kod listesinden birini seçmek zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla NACE kodunun girilmesi sırasında listelenen kodlar işyerinin faaliyet konusuyla uyumluysa, aynı şekilde işyerinin sistemde kayıtlı iş kolu kodu da işyerinin faaliyet konusuyla uyumlu demektir. Tam tersi, NACE kodunun girilmesi için listelenen kodlar, işyerinin faaliyet konusuyla uyumlu veya ilgili değilse, aynı şekilde işyerinin sistemde kayıtlı iş kolu kodu da işyerinin faaliyet konusuna uygun bir iş kolu kodu değildir, yani sistemde o işyeri için yanlış/hatalı işkolu kodu kayıtlı demektir. (Örneğin İş Kolu “41.20 – Bina İnşaatı...” olan bir işyeri'nin, sistemdeki NACE kodu seçme listesinde de sadece 41.20 ile başlayan kodlar olacaktır) Sistemde hatalı [işkolu kodu](#)nun kayıtlı olması, işyerinin tescili sırasında Kurumca o işyerine hatalı işkolu kodu verilmesinden kaynaklanıyor olabileceği gibi, o işyerinin faaliyet konusunun sonradan değişmesinden de kaynaklanıyor olabilir. Bu durumda, aylık prim ve hizmet belgesinin sistem üzerinden gönderilebilmesi için, NACE kodunun girilmesi (seçilmesi) gerekeceğinden (sadece belgenin verilmesi gereken sürenin son üç günü bu zorunluluk kaldırılmaktadır), işyeriyle ilgisi olmasa da o an listelenen kodlardan biri seçilip belge gönderilebilir. Çünkü belgenin gönderilmesi işlemi daha sonraya bırakılırsa, belgeyi verme süresi geçirilebilir ve işveren idari para cezası ödemek zorunda kalabilir.

Ancak, belge bu şekilde gönderildikten sonra, geciktirmeden işyerinin bağlı bulunduğu Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü veya Sosyal Güvenlik Merkezine başvurup, işyerinin işkolu kodunun düzeltilmesi talep edilmelidir.

Daha önce, [e-bildirge](#) sistemi üzerinden işyerinin faaliyet konusuyla ilgisi olmayan NACE kodunu seçmiş olanların da aynı şekilde geciktirmeden, işyerinin bağlı bulunduğu Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü veya Sosyal Güvenlik Merkezi'ne işkolu kodunun düzeltilmesi için başvurmaları gerekmektedir. İşverenin talebi üzerine, ilgili Kurum ünitesi duruma göre ya doğrudan, ya da Sosyal Güvenlik Denetmeni tarafından yapılacak incelemenin sonucuna göre işyerinin iş kolu kodunu değiştirerek doğru iş kolu kodunu verecektir.

EPS (Genleştirilmiş Polistiren) Üretim Tesislerinde Durum

Bilindiği gibi Genleştirilmiş Polistiren (EPS) üretimi, bir tür plastik çeşidi olan sitiren monomerinin polimerizasyonu ve şişirici katalizör etken madde olan pentan'ın eklenmesi ile ön şişirmede genleşen polistiren taneciklerinin, bir kalıba dökülüp kalıp içerisinde homojen şekilde yayılarak su buharı ile birbirine kaynaşması ile üretilen ve üretim amacı (ısı yalıtım, ambalaj vd.) ve şekline (blok veya enjeksiyon üretim gibi) göre genel olarak kalıptan çıkarıldıktan sonra levha şeklinde sıcak telle kesilmesi ile de ısı yalıtım levhası formunda piyasaya arz halinde son halini alması ile gerçekleşir.

EPS üretimi, plastik bazlı bir üretim olduğundan plastiklerin bağlı olduğu "68" kodlu Meslek Grubu ile iş sağlığı ve iş güvenliği'ne ilişkin işyeri tehlike sınıfları listesinde "İmalat" (10-33 ile başlayan NACE kodları) İşyeri sınıfı ana kapsamında bulunmaktadır. Ancak bütün NACE kodlarının (2182 adet) altındaki "68 kodlu Meslek Grubu" altında tanımlanmış bulunan toplam 50 adet plastik imalat çeşidi içerisinde Genleştirilmiş Polistiren üretimine doğrudan değinen bir NACE kodu bulunmamaktadır. Bunun sonucu olarak EPS üretici firmaları farklı NACE kodları kullanmaktadırlar. Ambalaj dışındaki amaçlarla EPS imalatı gerçekleştiren bazı firmalar aşağıdaki tabloda

belirtilen NACE kodlarını kullanmaktadırlar ki ancak bu kodların EPS üretimini ifade etmediği kodların açıklamalarından da rahatlıkla anlaşılabilir (Bir işletmenin birden fazla çeşitte faaliyeti varsa asıl işi dikkate alınır, bu birden fazla faaliyet de asıl iş tanımına giriyorsa tehlike sınıfı yüksek olan faaliyet dikkate alınır ve o faaliyetin NACE kodu verilir dolayısıyla bir EPS üretim tesisinde farklı üretim faaliyetleri de varsa o tesis için daha yüksek tehlike sınıflı faaliyete ait NACE kodu kullanılır bu durum aşağıdaki tablo için istisna oluşturur):

EPS Üretimi (Ambalaj Dışındaki Amaçlarla) Faaliyeti İçin Yanlış Olarak Kullanılan NACE Kodları			
MESLEK GRUBU	NACE KODU	NACE BAŞLIK	Tehlike Sınıfı
68	22.21.03	Plastikten mamul halde tüp, boru, hortum ve bunların bağlantı elemanlarının imalatı (suni bağırsaklar dahil)	Tehlikeli
68	20.16.03	Birincil formda polimerlerin imalatı (etilen, propilen, stiren, vinil klorür, vinil asetat, vinil esterleri, akrilik vb. polimerleri ile sertleştirilmiş proteinler, doğal kauçuğun kimyasal türevleri dahil)	Çok Tehlikeli
47	23.99.02	Mineral ses/ısı izolasyon malzemelerinin imalatı (cüruf yünleri, taş yünü, madeni yünler, pul pul ayrılmış vermikulit, genleştirilmiş kil, soğuk tandış plakası, vb. ısı ve ses yalıtım malzemeleri)	Çok Tehlikeli
46	41.20.01	İkamet amaçlı olmayan binaların inşaatı (fabrika, atölye vb. sanayi üretimini amaçlayan binalar ile hastane, okul, otel, işyeri, mağaza, alışveriş merkezi, lokanta, kapalı spor tesisi, cami, kapalı otopark, tuvalet, vb. inşaatı)	Çok Tehlikeli

Ancak NACE kodları oluşturulurken işletmelerin NACE karşılığının boşta kalması durumuyla karşılaşılması için önlemler de alınmıştır. Bu sınıfa giren faaliyetler için en yakın faaliyetli NACE kodlarının sonuna “sınıflandırılmasına değinilmeyen benzer faaliyetler” için NACE kodları ve başlıkları açılmıştır. Bu minvalde nihai olarak Genleştirilmiş Polistiren Üretimi için NACE Kodu’na değinilecek olunursa bu kodlar [Ambalaj ve Ambalaj dışı (ısı yalıtım, Geofoam vb.) üretim] aşağıdaki kodlardan başkası olmayacaktır.

EPS Üretimi (Ambalaj Dışındaki) Faaliyeti İçin Kullanılması Uygun Olarak Öngörülen NACE Kodu			
MESLEK GRUBU	NACE KODU	NACE BAŞLIK	Tehlike Sınıfı
68	22.29.90	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer plastik ürünlerin imalatı	Tehlikeli

EPS Üretimi (sadece Ambalaj) Faaliyeti İçin Kullanılması Uygun Olarak Öngörülen NACE Kodu			
MESLEK GRUBU	NACE KODU	NACE BAŞLIK	Tehlike Sınıfı
68	22.22.43	Plastik poşet, çöp torbası, çanta, torba, çuval, file, sandık, kutu, kasa, damacana, şişe, bidon, makara, masura, bobin, tıpa, kapak, kapsül vb. paketleme malzemelerinin imalatı (idrar torbası dahil)	Tehlikeli

Sonuç: İşyerinin NACE kodu tehlike sınıfını, dolayısıyla firmaların kanundaki yükümlülüklerini belirliyor. “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği” firmaların işyeri sicil bilgilerinde yer alan NACE kodunun karşılığı olarak bir tehlike sınıfı belirliyor. Bu tehlike sınıfı ve çalışan sayısı bilgisi işyerinde hangi tarihten itibaren işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve yardımcı sağlık personeli istihdam etmeniz gerektiğini ve ayrıca bu kişileri ne kadar süre ile çalıştırmanız gerektiğini söylüyor.

Tehlike sınıflarının farklı belirlenmesi işyerlerinin maliyetlerini yükseltiyor. “Tehlikeli” sınıfındaki bir işyeri çalışan başına ayda 15 dakika iş güvenliği hizmeti alacakken “az tehlikeli” sınıfta yer alan bir işyeri 10’dan az çalışanı bulunması halinde yılda 60 dakika hizmet alabiliyor. NACE Kodunun doğru belirlenmesi işte tam da bu yüzden gereklilik haline geliyor.